

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Institution: NaturErhvervstyrelsen

Enhed/initialer: Center for Planter & Landbrugslov / KVJ

Sagsnr.: 14-651-000001

Dato: 09.09.2014

Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme

Samling af høringssvar fra organisationer mv.

Organisation	Side
Dansk Gartneri	2
Fagligt Fælles Forbund (3 F)	3
Finansrådet	5
Frie Bønder – Levende Land	7
Friluftsrådet	11
LandboUngdom	13
Landbrug & Fødevarer	16
Landsforeningen for Bæredygtigt Landbrug	19
Landsorganisationen i Danmark (LO)	21
Økologisk Landsforening	22
Praktisk Økologi	25

NaturErhvervsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

22. august 2014

E-mail: landbrugsloven@naturerhverv.dk

Høring over udkast til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme

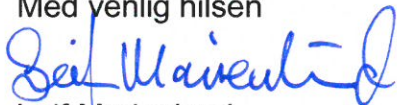
Dansk Gartneri skal hermed fremsende nogle generelle bemærkninger til udkastet til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme:

Overordnet set, er Dansk Gartneri positivt indstillet overfor forslaget om at modernisere landbrugsloven i form af at fjerne kravet om, at et selskab kun kan erhverve en landbrugsejendom, såfremt der er tilknyttet en landmand, der har den bestemmende indflydelse. Netop med henblik på at kunne tiltrække ny kapital udefra har der allerede igennem en årrække eksisteret mere lempelige selskabsregler for væksthusholdninger og for planteskoler, og det er Dansk Gartneris opfattelse, at tilsvarende muligheder også bør gælde i forbindelse med større frilandsgartnerier.

De erfaringer gartnerierhvervet har opnået med de mere liberale erhvervsregler for selskaber viser imidlertid også, at de ikke i sig selv er en løsning på erhvervets finansierungsproblemer. Mere afgørende er det, at der er mulighed for at skabe et rimeligt afkast af den investerede kapital.

Den foreslåede ændring af selskabsreglerne vil indebære, at det ikke længere er logisk at opretholde reglerne om fortrinsstilling. Dansk Gartneri accepterer derfor, at regelsættet ophæves i denne forbindelse.

Med venlig hilsen

Leif Marienlund
Dansk Gartneri

Fra: [Gitte Hartvig Jørgensen \(NaturErhvervstyrelsen\)](#) på vegne af [Erhvervelsesskemaer & Landbrugsloven](#)
Til: [Kurt Vagner Jensen \(NaturErhvervstyrelsen\)](#)
Emne: VS: J.nr. 14-651-000001 - Høring over udkast til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme
Dato: 15. august 2014 12:20:53
Vedhæftede filer: [image003.png](#)

Med venlig hilsen

Gitte Hartvig Jørgensen (NaturErhvervstyrelsen)

Kontorfuldmægtig | Planter & Landbrugslov | Center for Planter & Landbrugslov
4139 3407 | githaj@naturerhverv.dk

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

NaturErhvervstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf. +45 33 95 80 00 |
mail@naturerhverv.dk | www.naturerhverv.dk

Fra: lone.holmberg@3f.dk [<mailto:lone.holmberg@3f.dk>]

Sendt: 15. august 2014 12:07

Til: Erhvervelsesskemaer & Landbrugsloven

Emne: J.nr. 14-651-000001 - Høring over udkast til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme

3F har modtaget ovennævnte høring.

Vi finder, at forslaget med at give forskellige investorer mulighed for at erhverve landbrugsejendomme er en god ide.

I aftalen mellem forligspartnerne begrundes det, at aftalen er indgået med henblik på at sikre en bæredygtig udvikling i det danske råvaregrundlag samt styrke landbrugets og fødevarerektorens konkurrenceevne, hvilket vi finder er et væsentligt argument.

Dog må det også, når der tales om, at det skal sikre en bæredygtig udvikling, sikres, at det arbejde, der udføres af ansatte på de pågældende landbrugsejendomme, foregår på danske vilkår. Kun derved opfylder man lovændringens intentioner om en bæredygtig udvikling.

I lovteksten nævnes specifikt medarbejderinvesteringsselskaber (M/S), og i bemærkningerne til loven omtales specifikt pensionsinstitutioner som mulige investorer. I første tilfælde er det direkte medarbejderne, der investerer - og hvad angår pensionsinstitutioner, er det meget ofte arbejdsmarkedspensioner, der vil blive investeret i landbrugsejendomme.

Vi skal derfor opfordre til, at der i lovteksten indarbejdes en paragraf, der omtaler, at når et investeringsselskab af den ene eller anden art erhverver en landbrugsejendom, skal det sikres, at arbejdet, der har forbindelse med landbrugsproduktion, udføres på danske vilkår.

Med venlig hilsen

Jesper Lund-Larsen

Miljø- og arbejdsmiljøpolitisk konsulent

Arbejdsmiljøpolitisk Team

Tlf.: +45 88 92 10 12

Mobil: +45 21 45 74 32

E-mail: jesper.lund.larsen@3f.dk

Web: www.grønnejob.dk

P Tænk på miljøet før du printer

NaturErhvervsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

Att. Kurt Vagner Jensen og Richard Nørgaard

J.nr. 14-651-000001

Høringssvar vedrørende ændring af lov om landbrugs- ejendomme

Finansrådet har den 3. juli 2014 modtaget høring vedrørende ovenstående. Vi har følgende bemærkninger til lovforslaget:

Lovforslaget er en opfølgning på aftale om Vækstplan for Fødevarer af 2. april 2014 indgået mellem Regeringen (Socialdemokraterne og Radikale Venstre) og Venstre, Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Konservative.

Finansrådet vil gerne kvittere for, at aftalekredsen har lyttet til Natur- og Landbrugskommissionen og Vækstteam for Fødevarer, som netop anbefaler en modernisering af lov om landbrugsejendomme.

Landbrugsbedrifterne har i dag fået en størrelse, der gør det vanskeligt for en ung landmand at erlægge den nødvendige egenkapital. Der er brug for at tænke i nye baner og åbne op for nye ejerformer inden for landbruget, som kan tiltrække den fornødne kapital og udvide paletten af finansieringsmuligheder.

De foreslåede ændringer fjerner i vores optik de eksisterende juridiske barrierer for selskabsdrevne landbrug, loven bliver mere tidssvarende, og landbruget bliver sidestillet med andre helt almindelige virksomheder.

Det gælder den foreslåede ændring af § 20, hvor et kapitalselskab ikke længere skal have tilknyttet en "landmand", som har bestemmende indflydelse. Dertil åbnes der op for, at en bredere kreds af investorer kan erhverve en landbrugsejendom. Ligeledes foreslås det, at §§ 31, 32 og 33, som vedrører fortrinsstilling til suppleringsjord, bliver ophævet.

Da sigtet med ændringerne er at åbne op for andre ejerformer end selvejet inden for landbruget, bør man ophæve første sætning i § 1, nummer 4: *"...at bevare selvejet som den overvejende besiddelses- og driftsform i jordbruget."* Dermed vil lov om landbrugsejendomme med de foreslåede ændringer fremstå sammenhængende og i overensstemmelse med intentionerne i Vækstplan for Fødevarer.

20. august 2014

Finanssektorens Hus
Amaliegade 7
1256 København K

Telefon 3370 1000
Fax 3393 0260

mail@finansraadet.dk
www.finansraadet.dk

Journalnr. 115/48
Dok. nr. 524478-v1

Såfremt ovenstående giver anledning til spørgsmål, er I naturligvis velkomne til at kontakte os.

Side 2

Med venlig hilsen

Journalnr. 115/48

Dok. nr. 524478-v1

Sine Worm Jensen

Direkte +45 3370 1119

swj@finansraadet.dk

Frie Bønder Levende Lands bemærkninger til forslag til lov om ændringer af lov om landbrugsejendomme.
J.nr. 14-651-00000

Lovens vigtigste indhold stemmer ikke med lovens formål som formuleret i §1.

Et af formålene med loven er at "bevare selvejet som den overvejende besiddelses- og driftsform i jordbruget." Selveje, som betyder at et landbrug ejes af den mand eller kvinde, som passer jorden og dyrene, nævnes imidlertid slet ikke senere i loven, og formålet med de foreslåede ændringer i §§ 2, 4, 8, 12, 13, 20, 31, 32 er netop at fremme ikke-landmænds og især selskabers adkomst til at eje landbrug, evt. via et holdingselskab (§2 stk 4) til minimering af beskatning og personlig risiko ved konkurs.

Et andet §1 formål med loven er at "sikre en forsvarlig og flersidig anvendelse af landbrugsejendomme under hensyn til jordbrugsproduktion, natur, miljø og landskabelige værdier." Ingen af disse hensyn fremmes ved at overføre ansvaret for et landbrug fra landmænd med uddannelse i godt landmandsskab og med ansvaret

for natur og landskabelige værdier på egne jorde til ikke-landmænd med ansvar, evt. stærkt begrænset ansvar, alene for selskabets bundlinje.

FBL foreslår derfor, at loven tilføjes en bestemmelse om, at Ministeren skal sikre, at selveje bevares som den overvejende besiddelses- og driftsform i jordbruget.

Et tredje formål med loven er iflg. §1 at "tilgodese bosætning og udvikling i landdistrikterne," men den foreslåede ophævelse af §§31 og 32 om fortrinsstilling til suppleringsjord, som professor, dr.jur. Jens Evald har kaldt de små landmænds sidste bastion, vil sætte yderligere skub i affolkning af landdistrikterne.

FBL vil derfor foreslå, at § 31 og §32 bevares og ændres til følgende:

§31. Når en erhverver af en landbrugsejendom i landzone i forvejen er ejer eller medejer af en eller flere landbrugsejendomme og det samlede areal af ejendommen og de i forvejen ejede og medejede ejendomme overstiger 100 ha, kan tilladelse til erhvervelsen normalt ikke meddeles, hvis ejeren af en nærliggende landbrugsejendom, der opfylder betingelserne i § 32, har ønske om fortrinsstilling til suppleringsjord.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1 finder også anvendelse ved erhvervelse af jord til sammenlægning med en landbrugsejendom, når erhververen efter sammenlægningen vil være ejer eller medejer af et samlet areal på mere end 100 ha.

Stk. 3. Der kan højst opnås fortrinsstilling til 40 pct. af jorderne til den erhvervede landbrugsejendom eller af det erhvervede areal.

§32. Der kan kun gøres krav på fortrinsstilling til suppleringsjord, hvis

- 1) den, der ønsker suppleringsjord, ikke efter sammenlægningen bliver ejer eller medejer af et samlet areal på mere end 100 ha,
- 2) suppleringsjorden ønskes sammenlagt med en landbrugsejendom, som er forsynet med en beboelsesbygning,
- 3) suppleringsjorden ligger inden for en luftlinjeafstand på 4 km fra beboelsesbygningen på den i nr. 2 nævnte ejendom og
- 4) suppleringsjorden kan sammenlægges med den i nr. 2 nævnte ejendom efter reglerne i § 29, stk. 1. uden dispensation efter § 29, stk. 4.

Stk 2. Der kan opnås ubetinget fortrinsstilling til landbrug under 50 ha såfremt ejeren efter sammenlægningen ikke bliver ejer af et areal på mere end 100 ha.

Stk. 3 Ejeren af en landbrugsejendom, der ønsker fortrinsstilling til suppleringsjord, skal på det tidspunkt, hvor erhververen i § 31, stk. 1 eller 2, har indgået købsaftale,

- 1) have fast bopæl på den ejendom, der ønskes suppleret, eller på en anden landbrugsejendom, den pågældende er ejer eller medejer af, og selv drive disse landbrugsejendomme,
- 2) være villig til at betale den aftalte handelspris for jorden, medmindre den afviger væsentligt fra markedsprisen.

Det forekommer selvfølgelig, at udformningen af dansk love stemmer med lovenes formål, og derfor vil FBLL til sidst foreslå, at loven grundlæggende revideres med henblik på at bringe den i overensstemmelse med lovens formål som defineret i §1

Afsluttende kommentarer:

Den yderligere liberalisering af handel med landbrugsjord, som de foreslåede lovændringer indebærer, kan medføre endnu højere priser på landbrugsjord og dermed endnu større vanskeligheder for unge landmænd at købe landbrug og for ejere af små landbrug at købe tillægsjord.

FBLL foreslår ophævelse af kravet om min. 900 normtimer eller mindst 30 ha for at kunne gøre fortrinsstilling gældende (§32 stk. 2 nr. 3), fordi det skal være muligt for helt små brug at købe tillægsjord. Endvidere bør timeforbruget på den enkelte bedrift, vurderet på grundlag af produktionens sammensætning, ikke være afgørende, når der bl.a. tages hensyn til, at anvendelse af en landbrugsejendom til naturformål, uden produktion, betragtes som forsvarlig drift, jf. §11, stk.1.

Med venlig hilsen,

Hans Jørgen Nygaard
Formand, FBLL
Skævevej 86
9352 Dybvad

d. 20. august 2014

NaturErhvervstyrelsen
Planter og landbrugslov

Sendt til; landbrugsloven@naturerhverv.dk

21. august 2014

Friluftsrådets høringssvar til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme
J. nr. 14-651-000001

Med henvisning til høringsbrev af 3. juli 2014 har NaturErhvervstyrelsen fremsendt ovennævnte udkast til lovforslag, idet Styrelsen anmoder om Friluftsrådets bemærkninger senest den 22. august 2014.

Generelle kommentarer til lovforslaget:

Det skrives i følgebrevet til høringen, at lovændringerne har til formål at understøtte en række af Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger. Friluftsrådet bakkede alt overvejende op om Natur- og Landbrugskommissionens konklusioner og anbefalinger. Det er derfor positivt, at der fremsættes forslag, der kan være med til at gennemfører disse. Med forslaget er der lagt op til en række nye muligheder for selskabsdannelse og investering i landbrugssektoren.

Friluftsrådet finder det dog problematisk, at der ikke er lavet en lovændring vedrørende erhvervelse af landbrugsejendomme til naturformål, sådan som Natur- og Landbrugskommissionen anbefaler. Friluftsrådet havde gerne set, at mulighederne for erhvervelse af landbrugsarealer til naturformål blev forbedret samtidig, og det er Rådets håb, de nødvendige tilpasninger vil kunne ske som konsekvens af høringen (vedrører bl.a. §11 og §24).

Friluftsrådet ser med stigende bekymring på, at det primært er de erhvervsrettede initiativer fra Natur- og Landbrugskommissionens anbefalinger, der er sat i værk og ikke de anbefalinger, der vedrører mere natur, bedre naturkvalitet og forbedrede rekreative muligheder.

Konkrete kommentarer til lovforslaget:

Friluftsrådet er meget tilfreds med ændringen af § 28, vedrørende muligheden for udlejning af landbrugsjord til haveformål. Ændringen har den positive betydning, at det nu bliver lovligt at leje arealer op til 1000 m² ud til haveformål. Friluftsrådet finder ændringen meget positiv, da

den gør det nemmere for folk eksempelvis fra byen, at få adgang til jord, hvor de kan holde køkkenhave og komme nærmere produktionen af fødevarer. Dette er et godt initiativ, der udvider muligheden for friluft aktiviteter og styrker folks mulighed for sund og aktiv livsstil.

Med venlig hilsen

Anker Madsen
Leder af Politisk Afdeling

Christina Kaaber-Bühler
Friluftspolitisk konsulent

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
NaturErhvervstyrelsen
att.
Nyropsgade 30
1780 København V

21. august 2014

Høringssvar til J. nr.: 14-651-000001 lov om ændring af lov om landbrugsejendomme

Diagnosen er rigtig – behandlingen er forkert og måske direkte skadelig!

LandboUngdom har fået lovforslaget om ændring af lov om landbrugsejendomme til høring og sender her vores kommentarer.

LandboUngdom er enig i, at primærlandbruget står i en meget vanskelig situation med nedslidning af mange ejendomme, manglende generationsskifter og manglende investeringer, som udhuler råvaregrundlaget. Det bremser uomtvistelig de oplagte potentielle vækstmuligheder, der er i fødevarersektoren i disse år, hvor de danske råvarer er stærkt efterspurgt. Dermed går Danmark glip af et oplagt vækstpotentiale.

Den situation er et generelt kæmpestort samfundsproblem. Ikke kun på grund af de eksportindtægter, de arbejdspladser og den vækst, Danmark går glip af, men også set i lyset af den nedsmeltning, som opleves i landdistrikterne med overskud af boliger, lave ejendomspriser og faldende beskæftigelse. Netop i landdistrikterne udgør landbruget stadig langt over 10 procent af beskæftigelsen.

Vi er oprigtigt nervøse for, at selveje blot vil være en teoretisk mulighed i fremtiden. Vi ønsker ikke for enhver pris at sikre selveje i dansk landbrug, men vi ønsker, at det altid skal være en mulighed for, at danske landmænd kan få fod under eget bord - også i fremtiden. Den bestemmende indflydelse, vi har i dag, er med til at give den unikke ejerskab, som vi har i erhvervet. Det ejerskab gør, at når der er behov for det, sætter vi alt andet til side for at passe vores dyr og marker. Det, er vi bange for, vil gå tabt, hvis landmanden ikke længere har den bestemmende indflydelse.

Vi er stærkt uenige i, at en liberalisering af landbrugsloven er en af vejene til at løse op for situationen af flere grunde.

- Den øjeblikkelige situation i den Finansielle sektor sammenholdt med tabet af egenkapital på mange landbrugsejendomme er ødelæggende for erhvervets mulighed for at få gennemført generationsskifte, og den problematik løses ikke og forstærkes måske i nogle tilfælde.
- Erhvervet er fuldt bevidst om den nye virkelighed eller "nye normal", om man vil, og vi er klar til at tage udfordringen op samtidig med, at vi fortsat bygger på den dygtighed, flid og iværksættertrang, som sammen med ejerskabet af hele værdikæden har skabt den landbrugssektor, vi har i dag.
- Den liberalisering, der blev gennemført i 2010, er tilstrækkelig til, at man kan tiltrække den kapital, som er reelt interesseret i at investere i landbrugsproduktion. Skulle pensionskasser og lignende investorer vise yderligere interesse, viser erfaringen fra andre lande, at det mest sandsynlige scenarie er, at de investerer i større

jordtilliggender og fravælger den husdyrproduktionen, som er grundlaget for størstedelen af værdiskabelsen og beskæftigelsen i fødevaresektoren.

Situationen i den finansielle sektor

Situationen er i øjeblikket den, at de unge landmænd ikke får lov til at købe de mange ejendomme, der står for et generationsskifte, fordi bankerne ikke må og vil låne penge ud til en ung landmand til en ejendom, hvor der ikke er ansvarlig kapital i forvejen. Det dramatiske fald i ejendomspriserne, som finanskrisen udløste, har tømt egenkapitalen på mange landbrugsejendomme, der ikke kan drives videre, men som heller ikke bliver solgt til unge dygtige landmænd.

Politikernes krav til bankers opbygning af egenkapital sammenholdt med de politisk vedtagne stramme krav om driften af banker under kontrol fra Finanstilsynet gør, at bankerne bliver udsat for heftig kritik af Finanstilsynet, hvis de låner ud til en ung landmand. Også selv om den unge landmand har opsparet mellem en halv og en hel million og demonstreret, at han/hun er en dygtig driftsleder. Man forlanger fra bankernes side mindst 20 pct. i egenkapital, og så sælges ejendommen typisk til nærmeste nabolandmand, der er kunde i samme bank, og som har egenkapital. Det løser ikke problemet, men udskyder det blot. LandboUngdom er enig i, at vi kigger ind i en fremtid, hvor der skal være egenkapital, som ejeren skal lade stå i ejendommen ved salg uanset selskabsstruktur, og at vi skal afgjort tiltrække investeringer fra pensionskasser og andre investorer.

Vi er lige nu i en situation, hvor tabet af egenkapital i landbruget og den hårde detailregulering af bankerne betyder, at de naturlige generationsskifter til unge landmænd er stort set stoppet. Når problemstillingen forsøges løst ved at holde udsalg til fx pensionskasser, risikerer vi at miste en hel generation af unge landmænd, og udviklingen kan blive en anden end forventet.

Den nye normal

Vi er fuldt bevidste om, at fremtiden betyder, at vi skal drive vores landbrug præcis som virksomheder, egenkapitalen bliver stående i virksomheden, og vi skal tiltrække eksterne investorer, som naturligvis skal have indflydelse. Vi vil se langt flere landbrug drevet i selskabsform, og vi skal være dygtige erhvervsledere med bestyrelser til at sikre sparring om udvikling af bedriften. Den udvikling er allerede i fuld gang og er både spændende og ønskelig.

Vi er bange for, at liberaliseringen af landbrugsloven kan medføre, at iværksætterråstyrken og den særlige flid, som er en del af landbrugserhvervet, smides over styr ved at satse på investeringer fra fx pensionskasser og andre, der investerer i store landbrug. Derved mister banker og andre interessen for det, der i dag er rygraden i erhvervet, nemlig unge flittige og dygtige selvstændige landmænd med en meget stærk iværksættertrang.

Liberaliseringen fra 2010 er tilstrækkelig

Liberaliseringen af landbrugsloven, som blev gennemført i 2010, er tilstrækkelig til at kunne tiltrække ekstern kapital. Det er AP Pensions investeringer i landbruget blandt andet et bevis på.

Den foreslåede ændring af landbrugsloven gør markedet helt frit, og vi har i andre lande set, at rene Pensionskasser, der er "fri for" at skulle investere i landbrug sammen med landmænd, i langt overvejede grad investerer i jord. Bladt andet har "Black Earth Farming" med 280.000 ha i Rusland, svarende til over 10 procent af Danmarks landbrugsareal, med

blandt andet danske investorer, satset på ren planteproduktion, hvor man også betragter jord som en slags ejendomsinvestering. Det betyder, at unge danske landmænd ikke vil kunne konkurrere med Pensionskasser om jorden, idet bankerne kan sælge de mange økonomisk nødlidende landbrug, der stadig er, til pensionskasser og dermed nedbringe deres samlede eksponering mod landbrug. Her får de unge landmænd aldrig chancen. Vi risikerer også, at bankerne helt vil miste interessen for at låne ud til unge landmænd og forsøge at sælge til investorer, som ikke vil interessere sig for andet end store ejendomme.

Andre løsninger

Diagnosen med manglen på ansvarlig lånekapital er rigtig, men løsningen via en total liberalisering af landbrugsloven er forkert og måske endda skadelig for specielt husdyrproduktionen, hvor de mange arbejdsplader også er. Derfor bør vi i lyset af den finansielle situation og tabet af egenkapitalen på mange landbrug i stedet satse på en kombination af virkemidler. Nogle skal være midlertidige og rette sig mod etablering af yngre landmænd, fx YJ-låneordning på mindst 20 pct. af ejendomsværdien og ordninger via Vækstfonden og Landbrugets Finansieringsbank.

Som permanente ordninger skal det sikres, at rammevilkårene er således, at der kan sikres en god indtjening, så landbruget igen kan få opbygget sin egenkapital.

LandboUngdom deltager gerne i en drøftelse af, hvordan vi får de unge landmænd i gang med at skaffe vækst i landbrugets primærproduktion og dermed i Danmark.

Venlig hilsen

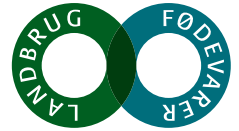
Svend Nygaard

Formand

LandboUngdom

Mobil: +45 2536 8391

E-mail: formand@landbounngdom.dk

NaturErhvervstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

Sendt på mail til: landbrugsloven@naturerhverv.dk
Ref: j.nr. 14-651-000001.

Landbrug & Fødevarer

Axelborg, Axeltorv 3
DK 1609 København V

T +45 3339 4000
F +45 3339 4141
E info@lf.dk
W www.lf.dk

CVR DK 25 52 95 29

Høringssvar på udkast til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme

Landbrug & Fødevarer har en række generelle bemærkninger til det fremsendte lovforslag samt specifikke ændringsforslag til udvalgte paragraffer:

Generelle bemærkninger

Den nuværende lov

Historisk har landbrugsloven fastholdt landbruget som et selvejende erhverv. Selvejet har en række fordele, der gennem tiden har været medvirkende til at sikre udvikling og fornyelse i landbruget. Handleevnen og beslutningskompetencen er gennem selvejet placeret hos den daglige leder af bedriften. Denne ejerform understøtter derfor iværksætteri og dynamik.

I 2010 gennemgik landbrugsloven en omfattende liberalisering, idet en række personlige betingelser for at erhverve landbrug blev ophævet. Samtidig blev reglerne for selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme ændret markant, så det blev lettere at drive landbrug i selskabsform. Men det er et krav, at en fysisk person - landmanden - skal have den bestemmende indflydelse i selskabet. Der stilles ingen særlige uddannelseskrav til landmanden, så alle kan i princippet kalde sig "landmand" – og derigennem opfylde landbrugsloves betingelser.

Landmanden skal opfylde bopælspligten, som dog er upersonlig. Såfremt selskabet selv driver ejendommen, skal landmanden være ansvarlig for driften.

Landbrugsloven regulerer ikke længere husdyrproduktion, bortset fra at der i den ændrede lov er skabt mulighed for at fastsætte et uddannelseskrav for den besætningsansvarlige for en husdyrproduktion af en vis størrelse.

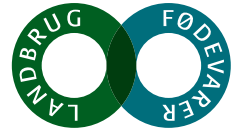
Bestemmende indflydelse

Hovedmotivet for den foreslåede ændring af landbrugsloven angives at være et ønske om at fjerne en række barrierer for at tiltrække ny kapital til erhvervet. Med disse barrierer menes kravet om, at et selskab kun kan erhverve en landbrugsejendom, hvis selskabet har tilknyttet en landmand, der har bestemmende indflydelse i selskabet samt lovens regler om fortrinsstilling.

Landbrug & Fødevarer er erhvervsorganisation for landbruget, fødevarer- og agroindustrien. Med en eksport på over 148 milliarder kroner årligt og med 183.000 beskæftigede repræsenterer vi et af Danmarks vigtigste eksporterhverv.

Ved at nytænke og synliggøre erhvervets bidrag til samfundet sikrer vi vores medlemmer en stærk placering i Danmark og globalt.

Det er Landbrug & Fødevarers overbevisning, at man ikke løser landbrugets finansieringsproblem med de foreslåede ændringer i landbrugsloven, og forslaget vil ikke få den ønskede effekt for de mange unge landmænd, der ønsker at etablere sig i erhvervet. Det er helt nødvendigt med en fortsat tilgang af unge mennesker til erhvervet, hvis man skal sikre dynamik og udvikling til gavn for konkurrenceevnen. Svaret er derfor ikke at ændre landbrugsloven men i stedet at sikre bedre finansieringsmuligheder for de unge samt tilvejebringe rammebetingelser, så der gives mulighed for at få et bedre afkast af den investerede kapital i erhvervet.

Landbrug & Fødevarer finder ikke, at de krav, der blev lempet med 2010-ændringerne, har været en reel hindring for selskabers erhvervelse af landbrug. Det vil i praksis altid være muligt at udpege en "landmand" i et selskab, hvilket AP Pensions opkøb af landbrug er et godt eksempel på. Derudover har andre også har udtrykt interesse for at investere i landbrug.

En fjernelse af reglen om landmandens bestemmende indflydelse kan tværtimod få den modsatte effekt end den ønskede. Faren er, at der vil komme investorer ind i erhvervet, hvis primære interesse er værdisikring af kapitalen og størst muligt direkte afkast på jorden. Udfordringen bliver derfor, at jorden i mange tilfælde vil blive drevet uden samtidig animalsk produktion. Al erfaring viser, at det er næsten umuligt at finansiere jordløs husdyrproduktion. En landmand, der baserer sin bedrift på forpagtet jord, vil derfor have meget ringe mulighed for at etablere en animalsk produktion. Derfor kan selve grundlaget for den store danske husdyrproduktion risikere at komme i spil med de foreslåede ændringer i landbrugsloven.

Fortrinsstilling

De gældende regler for fortrinsstilling har vist sig meget lidt brugbare. Kun i meget få tilfælde er der ønske om at gøre fortrinsstilling gældende, og i de situationer, hvor det sker, er det kun en beskeden andel, der gennemføres. Af disse grunde kan Landbrug & Fødevarer acceptere bortfald af muligheden for fortrinsstilling.

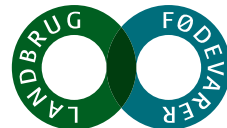
Digitalisering

Med forslaget får ministeren hjemmel til at fastlægge regler for digital kommunikation på landbrugslovens område. Landbrug & Fødevarer stiller sig positiv overfor brugen af den ny teknologi. Vi skal dog i den forbindelse gøre opmærksom på, at der stadig er landområder, hvor internetforbindelserne i dag er svage.

Specifikke ændringsforslag

Forslaget til ændring af § 20, selskabers erhvervelse af ejendomme

Det forekommer uforståeligt, at kendte og velafprøvede ejerformer som interessentskaber, kommanditselskaber og andelsselskaber med begrænset ansvar skal have tilladelse til erhvervelse, når stort set alle kapitalselskaber kan erhverve frit. Der bør her være en ligestilling. Hvis det ikke er muligt med fuld ligestilling, så bør bestemmelsen udformes som en godkendelsesordning, hvor indsendelse af stiftelsesdokumenter normalt vil være tilstrækkelig for en godkendelse.

Forslaget til ændring af § 8, bopælspligt

Landbrug & Fødevarer tilslutter sig det upersonlige bopælskrav ved selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme. Imidlertid opretholdes bestemmelsen i § 8 stk. 2 sidste punktum om begrænsningen i ejerens ret til at færdes frit på ejendommen, hvis bopælspligten opfyldes upersonligt. Denne begrænsning strider imod en almindelig opfattelse af, at ejendomsretten må give ejeren ret til at færdes frit på ejendommen. Den er svær at afgrænse og stort set umulig at kontrollere.

Der er derfor ingen grund til at opretholde særregler for landbrugsejendomme på dette område. De regler, som gælder for alle øvrige ejendomme, f.eks. i boligreguleringsloven og planloven, bør være tilstrækkelige også for landbrug.

Forslaget til ændring af § 27 og 28, forpagtning

Landbrug & Fødevarer tilslutter sig, at personer kan leje op til 1000 m² landbrugsjord til haveformål uden tilladelse. Men tidsbegrænsningen på 30 år for forpagtning bør ophæves.

Bestemmelserne i landbrugslovens §§ 27 og 28 om, at landbrugsejendomme og dele heraf kun kan forpagtes for et tidsrum af 30 år, er oprindeligt indført for at sikre, at man ikke gennem langvarige forpagtningsaftaler omgik erhvervelsesreglerne. Nu hvor erhvervelsesreglerne stort set er ophævet, giver det ikke mening at opretholde tidsbegrænsningen på 30 år.

Bestemmelserne bør derfor erstattes af regler, som gør det muligt, at den samme kreds af personer og selskaber, som kan erhverve landbrugsejendomme i stedet forpagter disse.

For så vidt angår forpagtning af dele af landbrugsejendomme, vil der i realiteten fortsat være en begrænsning på 30 år, men den begrænsning følger af udstykningsloven på samme måde som for alle andre ejendomme. En fjernelse af reglen i landbrugsloven vil derfor medvirke til, at landbrugsejendomme i højere grad håndteres på samme måde som andre ejendomme.

Med venlig hilsen

Martin Merrild
Formand

Lars Hvidtfeldt
Viceformand

Lone Andersen
Viceformand

Høringssvar vedrørende ændring af landbrugsloven

Tak for muligheden for at komme med bemærkninger til lovforslaget, Jeres j.nr. 14-651-000001.

Lovforslagets hovedindhold

Lovforslaget har hovedsageligt til formål at: *"sikre en bæredygtig udvikling i det danske råvaregrundlag samt styrke landbrugets og fødevarerektorens konkurrenceevne"*. Midlet i lovforslaget er at lempe reglerne om selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme og ophævelse af fortrinsstillingen. Herudover indeholder lovforslaget regler om, at kommunikation på landbrugslovens område fremover skal ske digitalt.

Der mangler en strategi for udviklingen af dansk landbrug

Lovforslagets indledning giver anledning til at tro, at lovforslaget er væsentlig del af en vækstmotor til landbruget. Dette afspejles dog ikke i lovforslagets vurdering af de administrative og økonomiske konsekvenser. Her fremgår der ingen kvantitative vurderinger, men alene kvalitative vurderinger, der i øvrigt er meget vage. Ift. de erhvervsøkonomiske vurderinger fremgår af skemaet: *"Bedre mulighed for finansiering"* og mht. de administrative byrder for erhvervslivet fremgår det: *"Færre administrative byrder"*. Det er jo ikke en vurdering eller en beregning, men alene en konstatering som i den grad savner tal, vurderinger og uddybende saglighed. Med andre ord hvad kommer det her forslag konkret til at betyde for dansk landbrug i kroner og ører? De vage vurderinger skal ses i sammenhæng med, at lovforslaget et andet sted angiver: *"Der skal således også være plads til andels-tanken"*.

Lovforslaget vil lidt i den ene retning og lidt i den anden retning, og det er vores vurdering, at der mangler en holdbar strategi for udviklingen af dansk landbrug. Lovforslaget bakkes ikke op af konkrete tal, men løse vurderinger og så en lille hyldest til andelstanken, der i lovforslaget mere har karakter af at være en gravtale. Lovforslaget er altså upræcist i sine økonomiske vurderinger, og angiver ikke om fremtidens landbrug skal tilhøre kapitalfonde eller selvejerbonden. Lovforslaget har efter vores vurdering en yderst begrænset virkning og kan desværre også have utilsigtede negative virkninger, fordi timingen kan være dårlig med et landbrug, der i øjeblikket er i knæ.

Ny regulering og mere gødning er den ægte vækstmotor

Vi opfordrer regeringen til at tage fat i det væsentligste problem, der er manglen på gødning på de danske marker. Dette er den ægte vækstmotor, der kan igangsættes fra i morgen uden det skader miljøet. Bagefter kunne der følges op et lovforslag som det foreliggende, der ligger i den mere tekniske ende af overlevelsesskalaen for dansk landbrug.

En ny regulering baseret på målinger i stedet for modelforestillinger og indførelse af gødning efter ligevægtsprincippet vil levere en vækst på 34 procent, 34 milliarder på betalingsbalancen og dertil 35.000 nye jobs. Dette vil kunne ske i morgen og aktiviteterne vil ikke skade miljøet.

Digital løsning

Vi er generelt positive i forhold til digitalisering. Lige præcis på landbrugsområdet har vores medlemmer imidlertid så mange negative oplevelser med Fællesskemaet og de øvrige indberetningssystemer. Det er

vores medlemmers opfattelse, at digitaliseringen medvirker til, at embedsapparatet kommer endnu længere væk fra landbrugets virkelighed end tidligere.

IT-systemerne burde være et hjælpemiddel til at opnå god sagsbehandling, rigtige afgørelser og korrekt vejledning. Virkeligheden er derimod den stik modsatte, at IT-systemet i mod hensigten bliver til en slags ny selvstændig forvaltningsnorm, der trumfer alle andre, nemlig hvis IT-systemet ikke giver mulighed for dette eller hint, så kan styrelsen desværre ikke hjælpe dig.

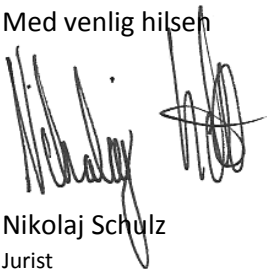
IT-systemerne indrettes med henblik på at opnå kortsigtede besparelser, og udviklingen bærer præg af, at systemerne har fokus på ministeriet og styrelsens behov, men ikke landbrugerens behov. Havde en sagsbehandler opført sig som landbrugets digitale indberetningssystemer gør det, over for borgeren, så ville det have regnet ned med klager, også til Ombudsmanden. IT-systemerne kommer fx med advarsler hver gang noget går imod ministeriets interesser, men meget sjældent kommer der advarsler, når noget er imod landbrugerens interesser. Det er åbenlys dårlig forvaltningsskik, og IT-systemerne skal jo også overholde fundamentale krav om god forvaltningsskik, når disse sættes i stedet for mennesker.

IT-systemerne skal i langt højere grad have fokus på landbrugerens behov og situation. Det skal til enhver tid være tydeligt, at der er konkrete sagsbehandlere bag afgørelserne og de informationer, der tillægges vægt i sagsbehandlingen.

Konkret ift. lovforslaget, så er det afgørende, at det er let for landbrugeren, at dennes rådgivere hurtigt kan svare på landbrugerens vegne, og ikke først skal igennem et kompliceret og teknisk forløb for at få lov til at svare på landbrugerens vegne. Det kan virke unødigt begrænsende, hvis det er et krav, at alle rådgivere skal have specielle adgangskoder og digitale stempler for at komme ind på diverse af statens portalløsninger og digitale kommunikationsplatforme. Dette kan udgøre en unødigt hindring for hurtigt at inddrage forskellige rådgivere i landbrugerens sager.

Slutteligt fremgår det af lovforslaget i de specielle bemærkninger til nr. 19 (side 23), at: "[...]styrelsens må vejlede[...]". Man kunne få den opfattelse, at det er valgfrit at vejlede. Det er dog vores opfattelse, at styrelsen skal vejlede. Det er et uheldigt signal at sende i lovforslaget, der måske bare underbygger, at diverse IT-systemer bare har til formål at mindske bøvlet med landbrugerne, og ikke som burde være hensigten at hjælpe til at understøtte landmandens indberetninger og dialog med det offentlige.

Med venlig hilsen

Nikolaj Schulz

Jurist

Bæredygtigt Landbrug

mobil. +45 60 14 12 30

E-mail: nsc@baeredygtigtlandbrug.dk

Web: www.baeredygtigtlandbrug.dk

Fra: Naja Brønager <nbr@lo.dk>
Sendt: 22. august 2014 12:25
Til: Erhvervelsesskemaer & Landbrugsloven
Cc: Lea Gyting
Emne: j. nr. 14-651-000001 - Forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme
- LO nr. 14-2193

Under henvisning til Deres mail af 3. juli 2014 vedrørende forslag til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme skal det meddeles, at LO ingen bemærkninger har hertil.

Med venlig hilsen

f. Pernille Leidersdorff-Ernst

Naja Brønager

Arbejdsret og arbejdsmiljøafdelingen

Direkte tlf.: 3524 6048 • Mail: aret@lo.dk

LO • Landsorganisationen i Danmark

Islands Brygge 32D, 2300 København S. • www.lo.dk

NaturErhvervstyrelsen
Center for Planter & Landbrugslov
Planter & Landbrugslov

22. august 2014

Høringssvar til udkast til lov om ændring af lov om landbrugsejendomme, j. nr. 14-651-000001

Økologisk Landsforening har gennemgået forslaget til ændring af Landbrugsloven og har en række kommentarer.

Kravet om at en landmand skal have bestemmende indflydelse i forbindelse med selskabers erhvervelse af landbrugsejendomme

Foreningen er enig med regeringen i, at der er behov for at sikre en bæredygtig udvikling i det danske råvaregrundlag, fremme generationsskifter i dansk landbrug samt styrke landbrugets og fødevarerektorens konkurrenceevne. Vores præmisse er at den enkelte landmands egen følelse af selveje skal fastholdes. Og ordet følelse giver kun mening, såfremt det bunder i en jura, hvor landmandens forvaltningsret, driftsledelse og udviklingsinitiativ er sikret. Et kort blik på verdenshistorien kan bekræfte, at et sundt, produktivt landbrug forudsætter det personlige ansvar og engagement.

Økologisk Landsforening er derfor ikke enig i, at det er nødvendigt at lempe de nuværende bestemmelser i Landbrugsloven i forhold til selskabers muligheder for at erhverve landbrugsejendomme. De ændringer, der blev foretaget i 2009, giver de nødvendige rammer for ekstern kapital.

Foreningen mener ikke, at der er eksempler uden for Danmark, der sandsynliggør, at det er en fordel, at fjerne kravet om, at der skal være en landmand med bestemmende indflydelse, i det tilfælde et selskab erhverver en ejendom.

Tværtimod mener foreningen, at der er mange eksempler på, at selvejet, hvor landmanden har bestemmende indflydelse er forudsætningen for, at der lægges den fornødne indsats for at sikre en produktiv drift. Og der er ligeledes mange erfaringer fra USA og Afrika, der viser, at miljø, klima, natur og andre interesser viger endnu mere for afkastbehov, når der ikke er et lokal ejerskab og

involvering. Beslutninger om anvendelsen af bedriften vil i endnu større grad styres af, hvor afkastet er størst, end det sker i dag. Det er nødvendigt og korrekt at tage højde for afkast, men der kan være andre behov som er vigtigere for samfundet og landmanden, fordi gården er en del af et lokalt miljø og en lokal natur.

Når det handler om dansk landbrugs konkurrenceevne med reel økonomisk gevinst og jobs, så er vejen frem ikke at skærpe Danmarks rammebetingelser til at konkurrere på bulk-produktion. Danmarks muligheder er at konkurrere om højværdiprodukter, der samtidig kan videreforarbejdes i Danmark. I den sammenhæng er det tvivlsomt, at helt frie kapitalinvesteringer er vejen frem, da de typisk foretrækker bulk produktioner.

Kort sagt mener Økologisk Landsforening, at fremtidssikringen af dansk landbrug bedst sker ved stræbe efter at intensivere vores høj-kvalitetsproduktion i alle led fra jord til bord dvs. også med mere natur, forbedret klima, rent drikkevand og frugtbar jord.

Det er vores opfattelse, at dette mål forfølges bedst ved at sikre danske landmænds engagement og samtidig fastholde samspillet mellem danske landmænd, en ansvarlig politik og udnyttelsen af den nuværende lovgivnings muligheder for at tiltrække ansvarlig kapital fra eksterne kapitalinteresser.

Adgang til at bortforpagte 1000 m² til haveformål

Økologisk Landsforening ser meget gerne, at det er muligt at bortforpagte jord til andre, der vil anvende jorden til jordbrugsmæssig virksomhed og herunder også til haveformål som grøntsagsdyrkning uanset arealets størrelse. Foreningen mener derfor, at bestemmelser i Landbrugsloven, der forhindrer dette skal tages helt ud, og vi mener ikke, at der skal indsættes en arealgrænse på 1000 m² ved bortforpagtning til haveformål som foreslået.

I tillæg til kommentarerne til de fremsatte forslag, så vil foreningen gerne genfremsætte to af de kommentarer, som foreningen fremsatte i vores høringsvar i 2009:

Fastholdelse af mindre ejendomme

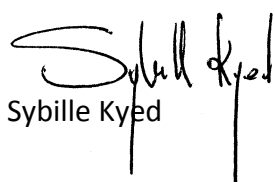
Lovforslaget burde understøtte mulighederne for at fastholde og drive mindre landbrug. Dette er en vigtig indsats for at forebygge affolkning af landdistrikterne og fastholde levende samfund på landet. Samtidigt er der erfaring for, at disse bedrifter er interesseret i produktion af særlige kvalitetsprodukter, og at de derigennem skaber arbejdspladser på landet.

Foreningen foreslår derfor, at det ikke skal være tilladt at frasælge landbrugsjord fra landbrugsbedrifter med beboelse ned under et jordtilliggende på 5 – 10 ha. Der bør dog være en undtagelse, hvis salget går til fonde og selskaber med almennyttige naturbeskyttelsesformål.

Forhindre naturforarmelse som følge af etablering af større landbrug

Foreningen mener, at der er en risiko for at etablering af større landbrug kan føre til en yderligere forarmelse af naturen i landbrugslandet som følge af marksammenlægninger. For at sikre, at naturgrundlaget ikke forarmes som følge af bedriftssammenlægninger, bør der stilles krav om, at der skal udarbejdes en naturplan, at nuværende antal markskel, læhegn med mere, som minimum skal fastholdes.

Med venlig hilsen

Sybille Kyed

Fra: [Gitte Hartvig Jørgensen \(NaturErhvervstyrelsen\)](#) på vegne af [Erhvervelsesskemaer & Landbrugsloven](#)
Til: [Kurt Vagner Jensen \(NaturErhvervstyrelsen\)](#)
Emne: VS: landbrugsloven journalnr. 14-651-000001, HØRINGSSVAR
Dato: 22. august 2014 08:26:44

Er lagt på sagen

Med venlig hilsen

Gitte Hartvig Jørgensen (NaturErhvervstyrelsen)

Kontorfuldmægtig | Planter & Landbrugslov | Center for Planter & Landbrugslov
4139 3407 | githaj@naturerhverv.dk

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

NaturErhvervstyrelsen | Nyropsgade 30, 1780 København V | Tlf.+45 33 95 80 00 |
mail@naturerhverv.dk | www.naturerhverv.dk

Fra: formand@praktiskoekologi.dk [<mailto:formand@praktiskoekologi.dk>]

Sendt: 22. august 2014 01:09

Til: Erhvervelsesskemaer & Landbrugsloven

Emne: landbrugsloven journalnr. 14-651-000001, HØRINGSSVAR

Kære Natur og Ervherv!

I Landsforeningen Praktisk Økologi arbejder vi for at vi sammen kan udvikle et mangfoldigt og bæredygtigt landskab, samfund. Vi repræsenterer smådyrkere, ucertificerede økologer, haveejere, urbane farmere, fælleshaver - og gartnerier, skolehaver, selvforsynere og alt det småtte. Masser af innovation og iværksætteri, er der i vores rækker. Vi ser med glæde at der bliver åbnet op overfor at landbrugsjord kan lejes ud til smålodder og skæve jordbrugsiværksættere, for dem bugner det af for tiden. Vi har en søgen til vores forening og vores medlemstal stiger støt, hver måned - PT 3435 danske medlemmer fordelt ud over hele Danmark, såvel på land, som i by. Vi har en landsdækkende hjemmeside, www.havenyt.dk, hvor vi deler al viden om at dyrke jorden gratis med alle danskere - Den side har en søgning, en aktivitet og en spørgelyst, som aldrig før. DERFOR undrer det os, at der skal sættes en grænse ved 1000m2. Hvor kommer den grænse fra? Hvad er begrundelsen for netop 1000 m2? Der er så meget iværksættertrang og -lyst indenfor det her område, så hvorfor begrænse arealet til noget så småt, at det kun i meget særlige tilfælde kan blive en rigtig levevej. Vi vil gerne se nogle begrundelser for det tal og den grænse. Og vi ser gerne at den fjernes - og hvis det ikke er muligt, så i det mindste at den kommer op i et areal, hvor det giver mulighed for vækst og iværksætteri.

Vi ønsker stor glæde i arbejdet med landbrugsloven, og håber at vi kan få lov til at være med til at diskutere dette emne fremadrettet.

Bedste hilsener!

Med venlig hilsen

Trine Krebs

www.deljorden.dk - SE VORES NYE LANDSHARESITE

Formand for Landsforeningen Praktisk Økologi

VI VIL HA MERE LIV I HAVEN

BEMÆRK NY ADRESSE!

Nordmarksvej 19

4070 Kirke Hyllinge

M +45 2671 3254

E Formand@praktiskoekologi.dk

W www.oekologi.dk www.havenyt.dk www.havelyst.dk

Foreningen for alle, som vil en bæredygtig livsstil med udgangspunkt i havedrift og egenproduktion af fødevarer. Vi er 3400 medlemmer. Foreningen har eksisteret siden 1988. Vi er en demokratisk forening drevet af en frivillig bestyrelse. Du kan være med til at inspirere resten af Danmark til økologisk omstilling ved at bidrage med din mening og dit engagement. Meld dig ind i Landsforeningen Praktisk Økologi, <http://www.oekologi.dk/bestilling/medlemskab/>